

Marek Bielecki

XIX OGÓLNOPOLSKIE SYMPOZJUM PRAWA WYZNANIOWEGO „DOPUSZCZALNE
I NIEDOPUSZCZALNE OGRANICZANIE WOLNOŚCI PRZEKONAŃ I KULTU” - POKAME-
DULSKI KLASZTOR W WIGRACH 24–26 MAJA 2022 R.
(SPRAWOZDANIE)

W dniach 24–26 maja 2022r. w Pokamedulskim Klasztorze w Wigrach, Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego zorganizowało XIX Ogólnopolskie Sympozjum Prawa Wyznaniowego pt. „Dopuszczalne i niedopuszczalne ograniczanie wolności przekonań i kultu”. W wydarzeniu wzięli udział przedstawiciele najważniejszych w kraju ośrodków akademickich, w których prowadzone są badania z zakresu statusu prawnego kościołów i innych związków wyznaniowych oraz indywidualnej wolności religijnej. Na spotkanie przybyli również przedstawiciele Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA. Sympozjum miało formę hybrydową, chociaż większość uczestników osobiście wzięła udział w obradach. Piękne usytuowanie obiektu sprzyjało naukowej debacie i pozwoliło na chwilę aktywnego wypoczynku.

Spotkanie rozpoczęło się o 13.30. Prezes Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego dr hab. Marek Bielecki przywitał wszystkich uczestników i podziękował za tak liczne przybycie. W swoim wystąpieniu podkreślił fakt, że pogłębiona refleksja naukowa nad ograniczeniami wolności przekonań i kultu jest potrzebna w obecnej chwili, kiedy to coraz częściej dochodzi do ingerowania w pierwotne prawa jednostki i wspólnot religijnych do zachowanie swojej tożsamości religijnej. Jako pierwszy w sesji plenarnej wystąpił prof. Paweł Sobczyk (UO – IWS), który wygłosił referat pt. „Poprawność polityczna” i „swoboda interpretacyjna” – nowe przesłanki imitacyjne m.in. wolności sumienia i religii”. Prelegent zwrócił uwagę na to, że coraz częściej o ograniczaniu wolności religijnej decydują pozanormatywne przesłanki. Stwarza to nową rzeczywistość, w której osoby wierzące, aby bronić swych praw, muszą mierzyć się z nowymi wyzwaniami. Ks. prof. Tadeusz Stanisławski (UZ), odniósł się w swoim wystąpieniu do tego, że „praktyka działalności sakralnej” może stanowić ingerencję w wolność kultu. Ostatnim referatem w sesji plenarnej było przedłożenie dra Michała Poniatowskiego (UKSW), który charakteryzując działalność charytatywną, prowadzoną przez różnorodne podmioty, udowadniał, że w prowadzonych praktykach może

dochodzić do ograniczania swobód religijnych. Po zakończeniu sesji odbyła się dyskusja, w której słuchacze i prelegenci dzielili się swoimi uwagami w zakresie poruszanej tematyki.

Po przerwie obrady toczyły się w dwóch równoległych panelach. Pierwszy z nich został poświęcony zagadnieniom prawnoporównawczym i doktrynalnym. Jako pierwszy głos zabrał prof. Rafał Łatka (IPN), prezentując referat pt. „Urząd ds. Wyznań jako wykonawca polityki wyznaniowej władz PRL w zakresie ograniczania praw ludzi wierzących – na przykładzie działań wobec wiernych Kościoła katolickiego”. Uwarunkowania historyczne jakie zaprezentował prelegent, stanowiły doskonały wstęp do dalszej części obrad. Ks. prof. Piotr Ryguła swoje wystąpienie poświęcił dopuszczalnym przez prawo formom zawarcia związku małżeńskiego w Hiszpanii. Prof. Marta Osuchowska (UKSW), scharakteryzowała perspektywę latynoamerykańską w odniesieniu do ograniczeń sprawowania kultu religijnego w miejscach publicznych. Wystąpienie autorki w głównej mierze zostało poświęcone stanowisku wymiaru sprawiedliwości. Prof. Justyna Krzywkowska (UWM) odniosła się zaś w swoim referacie do funkcjonowania sądów kościelnych w czasie pandemii COVID-19.

W równoległej sesji pt. „Prawnokarne aspekty ochrony/ograniczania wolności przekonań i kultu” zaprezentowanych zostało 5 referatów. Jako pierwszy wystąpił ks. prof. Artur Mezglewski (ASzWoj). Autor ukazał, że wolność kultu pozbawiona jest należytych gwarancji na gruncie przepisów o ochronie wolności religijnej. Prof. Anna Tunia (KUL) wygłosiła referat pt. „(Nie)skuteczność ochrony kultu religijnego na płaszczyźnie przepisów karnych”. Z kolei prof. Jerzy Nikołajew (URz) zajął się tematyką ograniczeń w korzystaniu z wolności religijnej w warunkach zakładu karnego i aresztu śledczego. Prof. Marzena Toumi (ASzWoj) w swoim wystąpieniu podjęła refleksję nad prawem szariatu, ukazując jak wpływa ono na instytucję małżeństwa. Prawo do diety religijnej w polskich zakładach karnych, było przedmiotem referatu dr Anety Abramowicz (KUL) i mgra Tomasza Abramowicza (KUL). Autorzy skupili swoją uwagę na instytucjach prawa karnego, ukazując prawa osób osadzonych. Po dyskusji, która miała miejsce na zakończeniu obu sesji, odbyła się kolacja.

Podczas drugiego dnia obrad (25 maja 2022 r.) zaplanowano cztery sesje, które toczyły się w dwóch symultanicznych blokach. W części pierwszej, zatytułowanej „Normy prawne jako źródło ograniczeń”, wzięło udział pięciu prelegentów. Jako pierwszy zabrał głos prof. Dariusz Walencik (UO), prezentując referat pt. „Wymóg posiadania obywatelstwa polskiego jako nieuprawnione ograniczenie wolności przekonań i sprawowania kultu”. Prof. Maciej Miś (UJ), scharakteryzował regulacje dotyczące testamentów i zapisów na cele pobożne (*pia causa*) w dobie przedrozbiorowej, które stanowiły instrument ograniczania uzewnętrzniania wolności religijnej. Geneza przepisów o ograniczeniach uzewnętrzniania religii

lub przekonań (art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania), była przedmiotem analizy dra Marka Strzały (UJ). Z kolei dr Tomasz Resler (UWr), zatytułował swoje wystąpienie „Ustawa z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw a ograniczenia w zakresie pielgrzymowania – *case study*”. Ostatnim w tej sesji prelegentem był dr Mariusz Grabowski (UKSW), prezentujący referat pt. „Prawna ochrona dóbr czy nieuprawniona represja? „Sanitarna” reglamentacja wolności religijnej a aksjologia systemu prawa”.

Równolegle toczyły się obrady w części zatytułowanej „Państwo jako źródło ograniczeń”. Jako pierwszy wystąpił prof. Piotr Stanisław (KUL) z referatem pt. „Władze publiczne wobec pastafarian: ograniczenia wolności religijnej czy racjonalne stosowanie prawa?”. Wystąpienie dotyczące ingerencji organów władzy publicznej w formy sprawowania kultu zostało zaprezentowane przez ks. prof. Piotra Steczkowskiego (URz). Kościół naturalny i jego status był przedmiotem refleksji naukowej prof. Zdzisława Zarzyckiego, a prof. Andrzej Szymański (UO) zaprezentował zebrany sprawę ks. Norka, która stanowiła niedopuszczalną formę ograniczenia wolności przekonań i kultu w Polsce okresu stalinowskiego. Jako ostatnia w tej części wystąpiła mgr Paulina Łabieniec z referatem pt. „Propozycje poszerzenia uprawnień wybranych kościołów i związków wyznaniowych – badania nad projektami umów i ustaw zgłaszanych na podstawie art. 25 ust. 5 Konstytucji”.

Po dyskusji, która miała miejsce po obu sesjach i przerwie kawowej rozpoczęły się dalsze obrady. W części zatytułowanej „Ograniczenia w prawie oświatowym i wychowawczym” udział wzięło sześciu prelegentów. Jako pierwszy głos zabrał prof. Tadeusz Zieliński, który swoje wystąpienie poświęcił rozdziałowi kościoła i państwa w oświacie USA według najnowszego orzecznictwa sądowego. Prof. Marek Bielecki (ASzWoj) zajął się zaś ograniczeniami wolności religijnej w polskiej szkole. Uregulowania prawne i praktyka w zakresie nauczania religii w szkołach publicznych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, były tematem referatu ks. prof. Mieczysława Różańskiego. Trzy kolejne referaty dotyczyły wolności religijnej rodziców i dziecka. Dr Katarzyna Pluta (UO) zaprezentowała referat pt. „Ograniczanie przekonań dzieci przez rodziców i opiekunów prawnych”. Kwestiom ograniczania wolności przekonań dziecka w organizacjach zrzeszających swoje przedłożyła mgr Klaudia Kijańska (UJD). Dopuszczalne i niedopuszczalne ograniczanie wolności przekonań rodziców w sprawach wychowania dziecka zgodnie z własnymi przekonaniami stały się kanwą rozważań dra Michała Ożoga (UJ). W odbywającej się równolegle sesji pt. „Ograniczenia wolności w zakresie manifestowania przekonań”, pierwszą prelegentką była dr Agnieszka Filak, która zajęła się dopuszczalnymi ograniczeniami wolności przekonań na podstawie *casusu* IKEA. Mgr Michał Służalec (UJD)

odniósł się w swoim wystąpieniu do realizacji wolności przekonań w miejscu pracy. Wolność publicznych zgromadzeń związków wyznaniowych na przykładzie Kościoła Naturalnego stała się przedmiotem analizy dra Konrada Zamirskiego (ChAT). Prof. Bartosz Rakoczy (UMK), w swoim referacie zaprezentował problematykę pogrzebu celebrowanego zgodnie z normami Kodeksu Prawa Kanonicznego na cmentarzu komunalnym. Ostatnią w sesji była dr Krystyna Ziółkowska (UWM), która nawiązała do realizacji wolności religijnej podczas pandemii Covid-19.

26 maj był ostatnim dniem obrad. Zorganizowana została jedna sesja, w której udział wzięło 7 prelegentów. Pierwszym z nich był ks. dr Maciej Kubala z referatem poświęconym sytuacji prawnej niechrześcijan po Edykcie Tesalońskim. Sprzeciw sumienia stał się tematem przedłożenia dra Michała Skwarzyńskiego (KUL), a prof. Konrad Walczuk (ASzWoj) zajął się tematyką wolności kultu religijnego w dobie wojny hybrydowej. Tematyka wojny hybrydowej w kontekście wolności przekonań, była przedmiotem referatu dr Moniki Nowikowskiej (ASzWoj). Dr Jacek Mrozek (UWM) i dr Marek Paszkowski byli autorami przedłożenia pt. „Parafia św. Anny w Barczewie - Prawo apostaty do bezpłatnego odpisu dokumentu kościelnego”. Oświadczeniom dla służby zdrowia, jakie składają Świadkowie Jehowy, swój referat poświęcił dr Paweł Zając (ASzWoj), a obrady zakończył dr Maciej Wojtacki (ASzWoj) z referatem pt. Wolność przekonań i kultu w konstytucjach europejskich w I połowie XX wieku.

Na zakończenie konferencji głos zabrał prezes Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego, prof. Marek Bielecki, który podsumowując wydarzenie, podziękował wszystkim prelegentom za udział i bardzo merytoryczne przedłożenia.